

УДК 338.242

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-13>**Шпак Н.О.**

доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0620-2458>

Nestor Shpak

Lviv Politechnic National University

Кісь М.Я.

аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1221-3657>

Mariana Kis

Lviv Politechnic National University

Білоус Ю.Б.

аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9585-753X>

Yurii Bilous

Lviv Politechnic National University

АНАЛІЗ КРИТЕРІЇВ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇН ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

ANALYSIS OF CRITERIA FOR THE ATTRACTIVENESS OF COUNTRIES FOR FOREIGN INVESTMENT

Анотація. Ця стаття присвячена аналізу критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування. Вона розглядає різні фактори, що впливають на рішення іноземних інвесторів щодо вкладення капіталу в певну країну. Економічні, політичні, правові, соціокультурні та екологічні аспекти розглядаються як основні критерії привабливості. Інвестори шукають країни з стабільною економікою, низьким рівнем інфляції та державним боргом, а також передбачуваність економічних умов і законодавства. Важливою є доступність внутрішнього ринку та потенціал для розширення до міжнародних ринків через торгові угоди та інвестиційні домовленості та розвинена інфраструктура. Розвиток економічної інтеграції, зростання середнього класу та зміна споживацьких переваг у країнах, що розвиваються, відкривають нові ринки для інвестицій у секторах, таких як роздрібна торгівля, послуги та інфраструктура. Проведено огляд основних економічних факторів, таких як розмір ринку, економічна стабільність та наявність розвинутої інфраструктури. Вона також звертає увагу на політичну та правову стабільність країни, наявність захисних механізмів для іноземних інвесторів та дотримання прав та власності. Крім того, соціокультурні аспекти, такі як освіта, рівень життя та культурні звичаї, а також екологічна відповідальність розглядаються як важливі чинники привабливості. Наявність висококваліфікованої робочої сили, освіченість, доступ до наукових досліджень та інноваційного потенціалу грають важливу роль у привабливості країни для інвесторів. Розумна та прозора податкова система, належна обробка податкових декларацій, низькі ставки податків на корпорації та інвестиції можуть стимулювати іноземні інвестиції. Визначено, що розвиток сталого розвитку та зелених технологій стають все більш важливими для іноземних інвесторів. Країни, які проявляють прихильність до екологічної відповідальності, можуть мати перевагу у залученні іноземних інвестицій. Важливо відзначити, що перспективи іноземного інвестування в сучасних економічних системах постійно змінюються під впливом різних факторів. Інвесторам рекомендується ретельно аналізувати конкретні умови країни, ризики та потенціал для отримання прибутку перед прийняттям рішення про інвестування.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, прями іноземні інвестиції, сталий розвиток.

Abstract. Foreign capital investment plays a significant role in the economic development of countries. Foreign investments contribute to the creation of new jobs, technological advancements, knowledge transfer, and the expansion of production capacities. The analysis of criteria for the attractiveness of countries helps to understand which factors influence the decisions of foreign investors regarding the selection of countries for their investments. The purpose of this article is to analyze the criteria for the attractiveness of countries for foreign investment. This article is dedicated to analyzing criteria for the attractiveness of countries for foreign investment. It examines various factors that influence the decisions of foreign investors regarding capital investment in a particular country. Economic, political, legal, sociocultural, and environmental aspects are considered key attractiveness criteria. A review of the main economic factors such as market size, economic stability, and the presence of developed infrastructure is conducted. It also emphasizes the country's political and legal stability, protective mechanisms for foreign investors, and adherence to rights and property. Additionally, sociocultural aspects such as education, the standard of living, cultural customs, as well as environmental responsibility are seen as important attractiveness factors. It is determined that the development of sustainable development and green technologies is becoming increasingly important for foreign investors.

Countries that demonstrate a commitment to environmental responsibility may have an advantage in attracting foreign investment. The article calls for further research in this direction, particularly for a deeper analysis of the interconnections between different criteria and the development of new methods for assessing the attractiveness of countries for foreign investment, such as the utilization of artificial intelligence and machine learning. It is important to note that the prospects of foreign investment in modern economic systems are constantly changing under the influence of various factors. Investors are advised to carefully analyze the specific conditions of the country, risks, and potential for profit before making investment decisions.

Keywords: investment attractiveness, investment climate, foreign direct investment, sustainable development.

Постановка проблеми. Вкладення іноземного капіталу має велике значення для економічного розвитку країн. Іноземні інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, розвитку технологій, перенесенню науку та підвищенню виробничих потужностей. Аналіз критеріїв привабливості країн допомагає розуміти, які фактори впливають на рішення іноземних інвесторів щодо вибору країн для розміщення своїх інвестицій.

Глобалізація економіки та зростання конкуренції між країнами створюють потребу в залученні іноземних інвестицій. Країни змагаються за привабливість для іноземних інвесторів шляхом створення сприятливих умов для бізнесу, розвитку інфраструктури, забезпечення політичної та економічної стабільності. Аналіз критеріїв привабливості країн допомагає виявити переваги та недоліки кожної країни і розробити ефективні стратегії залучення іноземних інвестицій.

Зростає увага до сталого розвитку та відповідального бізнесу. Іноземні інвестори все більше орієнтуються на країни, які володіють сприятливими умовами для розвитку екологічно чистого виробництва, енергоефективності та соціальної відповідальності. Аналіз критеріїв привабливості країн дозволяє враховувати ці фактори та розробляти політику, спрямовану на стале розвиток та повернення екологічно свідомих іноземних інвестицій. Також виникає в необхідності розуміння та ідентифікації ключових критеріїв, які впливають на рішення іноземних інвесторів щодо розміщення своїх капіталовкладень. Аналіз критеріїв привабливості країн дозволяє визначити сильні та слабкі сторони різних країн з точки зору інвесторів, а також ідентифікувати пріоритетні напрямки політики та реформ, спрямованих на залучення іноземного інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці, такі як Бойчик І., Залознова Ю., Іванілов О., Іванов С., Кліменко О., Ляшенко В., Осадча Н., Соколовська О., внесли значний внесок у дослідження питань, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Їх наукові праці розкрили це питання в різних аспектах. Однак, у зв'язку з постійними змінами у всіх сферах життя, подальше вивчення даної теми є необхідним. На сьогоднішній день у світовій економічній думці відсутня узагальнена і повна теоретична основа та інструменти, які б упорядковували та спрощували розуміння критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування, поєднуючи різні підходи та досягнення. Важливим і комплексним критичним оглядом досліджень, що базуються на економетричних моделях та публікуються у базах даних Scopus та Web of Science, з яких ясно випливають прогалини у науковій думці щодо дослідження стратегії іноземного інвестування та їх впливу на досягнення сталого розвитку, зокрема. Деякі фактори, які впливають на іноземне інвестування, недостатньо досліджені та проаналізовані вченими.

Метою даної статті є проведення аналізу критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування.

Основні завдання дослідження включають: визначення поняття привабливості країн для іноземного інвестування та розкриття його сутності; аналіз основних економічних, політичних, правових та соціокультурних критеріїв, які впливають на привабливість країн для інвесторів; вивчення міжнародних рейтингів та індексів, що оцінюють привабливість країн для іноземних інвестицій, та їх аналіз, а також дослідження впливу економічного, політичного та соціокультурного контексту на привабливість країн для інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень іноземного інвестування в країну залежить від різних факторів, включаючи стабільність економічної та політичної ситуації всередині країни, а також бажання транснаціональних корпорацій розширити свої ринки збуту. Сучасна тенденція полягає в тому, що компанії все більше зацікавлені в організації виробництва під власним брендом за кордоном або придбанні контрольних пакетів акцій місцевих підприємств, замість виключно експорту. Це означає, що розширення торгівлі підприємствами досягло нового глобального рівня, що сприяє успішному закріпленню підприємства на зарубіжному ринку. Ці особливості мають значний вплив на загальну характеристику міжнародних інвестиційних потоків, включаючи місце, суб'єктів та умови інвестування. Ці питання мають важливе значення, оскільки стабільність та сприятливий інвестиційний клімат країни здатні привертати інвесторів. Один з способів оцінки важливості цих факторів – аналіз обсягу інвестиційного капіталу, вкладеного в країну.

На практиці існує конкретний перелік важливих характеристик, включаючи політичні, географічні та економічні, на які звертають увагу країни-інвестори та практикуючі інвестори при прийнятті рішення про вкладення капіталу в певну країну. Наприклад, Торгова палата США розробила 12 ключових критеріїв привабливості країн для інвесторів [3].

1) Характеристика місцевого ринку.

З самого початку вивчення нового ринку потенційного інвестора цікавлять обсяг місцевого ринку, купівельна спроможність населення та потенціал зростання цих показників, а також економіки в цілому;

2) Доступність ринку.

Для цього критерію мають значення законодавчі та нормативні акти державного значення, які не обмежують доступ компанії на місцевий ринок, також плюсом буде наявність законодавчих актів, які надають інвесторам ряд переваг, але не пільг;

3) Якість робочої сили.

Звісно, для кожного інвестора вартість робочої сили стоїть поруч з якістю. Добре, коли є можливість отримати високу якість виробництва за меншу ціну, тому власне інвесторів і приваблюють ринки з дешевою робочою силою, особливо у трудомістких галузях;

4) Валютний ризик.

Курс місцевої валюти по відношенню до основних світових валют, які вільно конвертуються у глобаль-

ній фінансовій системі, має прямий вплив на витрати та прибутки іноземних інвесторів, оскільки вони оцінюють свої прибутки залежно від співвідношення між цими основними валютами. Політика ефективного встановлення валютного курсу передбачає постійну оцінку місцевої валюти з метою забезпечення економічної стабільності і створення довіри серед інвесторів.

5) Можливість репатріації капіталу.

Оптимальним є наявність законодавства, яке не обмежує можливості вивозу інвестованого капіталу та прибутків. Створення дочірніх підприємств є найкращою формою розміщення прямих іноземних інвестицій, оскільки вони дозволяють материнським компаніям отримувати прибутки у вигляді дивідендів, відсотків, винагород та платежів за технічну допомогу.

6) Захист інтелектуальної власності.

Для іноземних інвесторів цей критерій є пріоритетним, особливо в галузях, таких як виробництво комп'ютерів, зв'язок, фармацевтика, де технологія є ключовою для конкуренції в розробці нових продуктів та освоєнні нових ринків. Розвиток цих галузей промисловості є пріоритетним і для країн-реципієнтів, оскільки вони можуть отримати значні вигоди у передачі технологій та створенні власної високотехнологічної промислової бази. Але для повернення інвестицій до цих галузей владам цих країн необхідно гарантувати суворе дотримання прав інтелектуальної власності.

7) Торгова політика.

Торгова політика впливає на вартість експорту і імпорту, а також на спрощення або ускладнення цих операцій. Ставка митного тарифу, валютний курс, тарифна політика, квотування та ліцензування мають бути сприятливішими для іноземних інвесторів порівняно з аналогічними показниками в країні-інвесторі.

8) Державне регулювання.

Взаємодія держави є важливою для захисту інтересів виробників і споживачів. Однак, надмірне регулювання може відлякати іноземних інвесторів і зменшити привабливість країни. Жорсткі закони, спрямовані на захист прав працівників, можуть відлякати інвесторів, що відмовляться вкладати капітал і створювати робочі місця.

9) ставки податків та пільги.

Ставки податків та податкові пільги також впливають на інвестиційну привабливість країни. Надмірне оподаткування прибутків, дивідендів, винагород і інших транзакцій між місцевими дочірніми підприємствами та їх материнськими компаніями може відлякати іноземних підприємців. Країни намагаються залучити інвесторів, пропонуючи їм пакети податкових та інших пільг.

10) політична стабільність.

Політична стабільність є також важливим фактором для іноземних інвесторів. Стабільне політичне середовище дозволяє інвесторам мати впевненість у сталість законів і нормативних актів, які стосуються інвестицій і ринків.

11) макроекономічна політика.

Макроекономічна політика також має вплив на привабливість країни для інвесторів. Країни з несприятливим економічним кліматом можуть не викликати довіру іноземних інвесторів, які будуть відкладати свої капіталовкладення до стабілізації економічної ситуації.

12) розвиненість інфраструктури та служб підтримки.

Розвиненість інфраструктури та наявність служб підтримки також впливають на привабливість країни

для іноземних інвесторів. Якщо країна має погану інфраструктуру, включаючи шляхи, порти, аеропорти, мережу зв'язку та енергетичні ресурси, то вона може мати обмежені можливості отримання значних іноземних інвестицій, незважаючи на відповідність інших інвестиційних критеріїв [4].

Навіть отримавши позитивні відгуки по всіх вищесказаних критеріях, складно бути впевненим, що вся отримана інформація є правдивою. Саме тому інвестори оцінюють ймовірні ризики та можливі збитки. Для цього існують різні методи оцінки ризиків та класифікація усіх можливих ризиків пов'язаних з прямими іноземними інвестиціями в країну-реципієнта капіталу.

В залежності від форми інвестування розрізняють ризик реального і фінансового інвестування. Під ризиком реального інвестування мається на увазі – інвестування у капітальні вкладення та ускладнення, пов'язані з невдалим вибором місцезнаходження споруджуваного об'єкта, перебоями в постачанні інвестиційних товарів, істотним зростанням цін на інвестиційні товари, вибором некваліфікованого підрядника й інших факторів, що затримують введення в експлуатацію об'єкта інвестування або зниження доходу у процесі його експлуатації. В той час, як ризик фінансового інвестування, тобто придбання акцій приватизованих підприємств пов'язаний насамперед з не продуманим підбором фінансових інструментів для інвестування; фінансовими труднощами, непередбачуваними змінами умов інвестування, прямим обманом інвесторів [6].

Майже усіх ризиків можна уникнути з допомогою використання певних заходів протидії їм. Зокрема можна використати такі методи: за-ставні операції та гарантування, лімітування, диверсифікація, розподілення, страхування. Якщо лімітування та розподілення не є надто популярними способами протидії ризикам, то заставні операції та страхування користуються популярністю та часто застосовуються інвесторами. Заставні операції мають такі особливості використання:

1) їх використовують при інвестиційних та інших кредитах;

2) застава повинна гарантовано покривати можливі збитки кредитора від непогашення кредиту;

3) гарантія може бути обмеженою чи необмеженою, забезпеченою чи незабезпеченою.

І, відповідно, якщо інвестор обирає як захід страхування, то це є стандартна угода між страхувальником і страховою компанією стосовно покриття збитків, які можуть виникнути в процесі реалізації інвестиційного проекту [5].

Варто зауважити, іноземне інвестування має великий вплив та сприяє досягненню сталого розвитку. Іноземне інвестування може сприяти досягненню сталого розвитку, а сталий розвиток може створювати сприятливе середовище для залучення іноземних інвестицій [2].

З одного боку, іноземні інвестиції можуть принести значний внесок у сталий розвиток країни. Іноземні інвестори, які приносять свої капіталовкладення, можуть сприяти розвитку інфраструктури, енергоефективних технологій, екологічно чистих промислових процесів, а також соціальних ініціатив. Це може сприяти покращенню якості життя місцевого населення, зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та сприяти сталому використанню природних ресурсів [1].

З іншого боку, сталий розвиток може створювати сприятливу інвестиційну клімату для іноземних інвесторів. Країни, що розвиваються, які активно працюють над сталим розвитком, можуть привернути іноземні інвестиції завдяки своїм стимулюючим політикам, забезпеченню правового захисту інвесторів, зменшенню корупції, доступу до ринків та інфраструктурним можливостям. Стабільне політичне та економічне середовище, а також ефективне управління ресурсами сприяють побудові довгострокових інвестиційних партнерств з іноземними компаніями.

Таким чином, іноземне інвестування та сталий розвиток взаємодоповнюють один одного, створюючи сприятливу взаємодію, яка сприяє підвищенню економічного зростання, соціального розвитку та збереженню довкілля.

Висновки. У зв'язку зі зростаючою роллю іноземних інвестицій у світовій економіці та конкуренцією між країнами за їх залучення, аналіз критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування має велику актуальність. Це допомагає розуміти фактори, що впливають на вибір країн для інвестицій та розвивати стратегії та політику для залучення іноземних інвестицій та сприяння економічному розвитку.

Економічні фактори, такі як розмір ринку, економічна стабільність, наявність розвинутої інфраструктури та доступ до ресурсів, є ключовими критеріями привабливості для іноземних інвесторів.

Політична та правова стабільність країни, наявність захисних механізмів для іноземних інвесторів і дотримання прав і власності також є важливими факторами,

що впливають на привабливість країни для інвестицій. Соціокультурні чинники, такі як освіта, рівень життя, культурні звичаї та взаємодія з місцевим населенням, можуть також впливати на привабливість країни для іноземних інвесторів.

Поступово зростає значення сталого розвитку та екологічної відповідальності як критеріїв привабливості для іноземних інвесторів. Країни, що виявляють прихильність до зелених технологій та енергоефективності, можуть мати перевагу у приверненні іноземних інвестицій.

Дослідження критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування може бути подальше розвинуто шляхом більш глибокого аналізу конкретних секторів економіки та розгляду особливостей різних регіонів.

Розробка індексів та рейтингів привабливості країн для іноземного інвестування, які враховують різні критерії, може сприяти більш об'єктивній оцінці привабливості країн та допомогти визначити переваги та недоліки кожної країни. Застосування новітніх методів аналізу даних, таких як штучний інтелект та машинне навчання, може допомогти виявити складні зв'язки та тенденції між різними критеріями та спрогнозувати привабливість країн для іноземних інвестицій у майбутньому.

Отже, подальші дослідження у даному напрямку можуть включати глибше дослідження взаємозв'язків між критеріями привабливості країн, аналіз впливу нових технологій та сталого розвитку на іноземні інвестиції, а також вдосконалення методології оцінки привабливості країн для іноземного інвестування.

Бібліографічний список:

1. «2020 Europe Sustainable Development Report». Pica Publishing Ltd. 2020. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/europe_sustainable_development_report_2020.pdf (дата звернення: 25.05.2023).
2. General Assembly. «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development». URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (дата звернення: 30.05.2023).
3. US Chamber of Commerce. URL: <https://www.uschamber.com/> (дата звернення: 01.06.2023).
4. Задоя А.О. «Міжнародна інвестиційна діяльність». Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Zadoia_Anatolii/Mizhnarodna_investytsiina_dialnist.pdf (дата звернення: 25.05.2023).
5. Лук'яненко Д.Г., Губський Б.В., Мозговий О.М. та ін. «Міжнародна інвестиційна діяльність»: підручник. Київ : КНЕУ, 2003. 387 с.
6. Руденко Л.В. та ін. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / заг. ред. Руденко Л.В. Київ : КНЕУ, 2008. 168 с.

References:

1. "2020 Europe Sustainable Development Report" (2020) Pica Ltd. Available at: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/europe_sustainable_development_report_2020.pdf (accessed 25 May 2023).
2. General Assembly. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development". Available at: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (accessed 30 May 2023).
3. US Chamber of Commerce. Available at: <https://www.uschamber.com/> (accessed 01 June 2023).
4. Zadoia A.O. (2018) "Mizhnarodna investytsiina diialnist". Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia. Available at: http://shron1.chtyvo.org.ua/Zadoia_Anatolii/Mizhnarodna_investytsiina_dialnist.pdf (accessed 25 May 2023).
5. Lukianenko D.H., Hubskiy B.V., Mozghoviy O.M. ta in. (2003) "Mizhnarodna investytsiina diialnist": pidruchnyk. Kyiv: KNEU. 387 p.
6. Rudenko L.V. ta in. (2008) Mizhnarodna investytsiina diialnist: navch.-metod. posib. dlia samost. vvychennia dystsypliny / zah. red. Rudenko L.V. Kyiv: KNEU, 168 p.

Стаття надійшла до редакції 13.06.2023